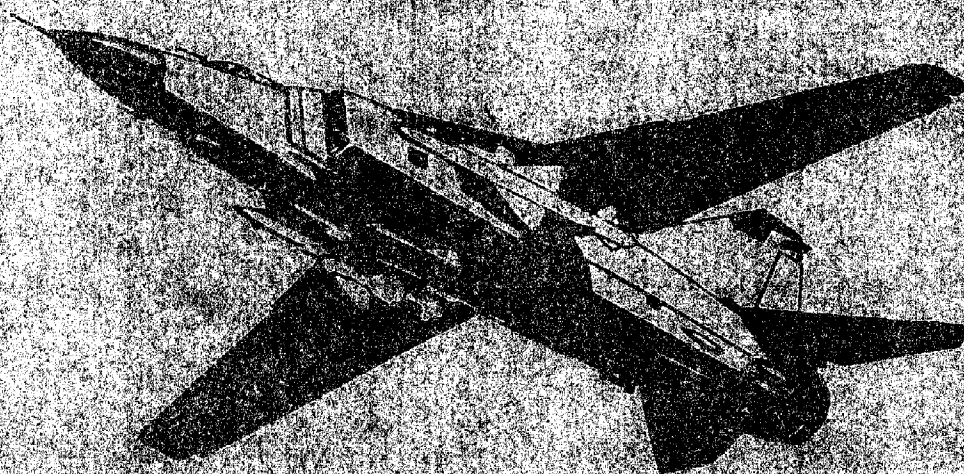

KONINKLIJKE LUCHTMACHT

INLICHTINGEN

SAMENVATTING

(ISAM) 3/83

uitgegeven door de Luchtmachtstaf

Afd. Inlichtingen en Veiligheid

Ex.Nr. 43

MINISTERIE VAN DEFENSIE
LUCHTMACHTSTAF

2516 BA 's-Gravenhage, 19-04-83
Binckhorstlaan 135
Tel. 070 - 493591

Afd.: Inlichtingen en
Veiligheid.

Nr. : AIV / 0964 / G-83

Aan:

Zie verzendlijst.

INLICHTINGENSAMENVATTING

ISAM 3/83

Deze ISAM is een nationaal inlichtingendokument.
Behoudens voorafgaande toestemming van het
Hoofd van de Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van
de Luchtmachtstaf mag de inhoud niet:

- A. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- B. ten overstaan van buitenlanders in discussie
worden gebracht;
- C. worden gekopieerd.

VERZENDLIJST, behorende bij Inlichtingsamenvatting nr. AIV/0964/G-83
d.d. 19 april 1983

<u>Aan:</u>	<u>Ex.nr.:</u>
Chef Staf (Luchtmacht) van de Inspecteur Generaal der Krijgsmacht	1 *)
Chef Defensiestaf t.a.v. Hoofd SIDS	2
C- CTL	3
C- Vlb Soesterberg	4
C- Vlb Leeuwarden	5
C- 322 Squadron)	6
C- 323 Squadron) d.t.v. C- Vlb Leeuwarden	7
C- GPLV/Vlb Deelen	8
C- 298 Squadron)	9
C- 299 Squadron) d.t.v. C- GPLV/Vlb Deelen	10
C- 300 Squadron)	11
C- Vlb Volkel	12
C- 311 Squadron)	13
C- 312 Squadron) d.t.v. C- Vlb Volkel	14
C- 306 Squadron)	15
C- Vlb Twenthe	16
C- 313 Squadron)	17
C- 315 Squadron) d.t.v. C- Vlb Twenthe	18
C- Vlb Gilze Rijen/Eindhoven	19
C- 316 Squadron)	20
C- 314 Squadron) d.t.v. C- Vlb Gilze Rijen/Eindhoven	21
C- 12 GCW	22+23+24
C- 3 GCW	25+26
C- 5 GCW	27+28
C- CRC/MilATCC	29+30
C- LVMG	31
C- 1 LK t.a.v. C- ASOC	32+33
C- CLO	34+35
C- DSM/Vlb Woensdrecht	36
C- LUOS t.a.v. C- NBC-opleidingen	37
C- LIMOS	38
C- LETS)	39
C- KKSL)	
C- KLS tevens Vlb Ypenburg	40
Directeur Luchtmacht Stafschool	41

Lumat

Ex.nr.:

Lumat [redacted] (tvs ter circulatie Defat en Lamat)	42 *)
Defat [redacted]	43 *)
Defat [redacted]	44 *)
Defat [redacted] (tvs ter circulatie Lamat en Adj. Lumat)	45 *)
Lumat [redacted] (tvs ter circulatie Defat en Marat)	46 *)
Defat [redacted]	47 *)
Lalumat [redacted] (tvs ter circulatie Defat)	48 *)
Defat [redacted]	49 *)
Defat [redacted]	50 *)

I.a.a.:

Voorzitter van het Comité Verenigde Inlichtingen- diensten Nederland	51
Hoofd MARID	52
Hoofd LAMID	53+54
Hoofd IDB d.t.v. KLu Liaison Officier	55
Hoofd BVD t.a.v. Dhr. [redacted]	56
DPKLu	57
DMKLu	58
DEBKLu - SCFin/PSCFin - SCAut - SCOrg	59
HPMV Brussel	60
NMR Neth. SHAPE t.a.v. Maj [redacted]	61
NAK AFCENT t.a.v. Maj [redacted]	62
NAK 2ATAF t.a.v. Lt-Kol [redacted]	63
Neth. Support Unit AAFCE t.a.v. [redacted]	64
C- 1 LVG	65
NTC KLu Liaison Officier	66
C- Verbindings Afd. Arnhem t.a.v. Hoofd TOC/EOV	67

Intern aan:

BDL - PCLS - SCO - SCPL	68
H- AOD)	
H- ALBV)	69 *)
H- AV)	
H- AOB	70
H- APL	71
H- Sectie Contra-Inlichtingen	72
AIV/INL Bibliotheek	73
Circulatie ex. AIV	74

*) ter info, daarna retour aan het Hoofd van de Afdeling
Inlichtingen en Veiligheid van de Luchtmachtstaf.

INHOUDSOPGAVE

	<u>Blz.:</u>
<u>HOOFDSTUK I - CURRENT INTELLIGENCE</u>	I.1
<u>Vlieg- en oefenactiviteiten in de "FORWARD AREA"</u>	I.1
- Algemeen	I.1
- Oefeningen	I.1
- Sowjet/WP-reactie op de NATO-oefening "WINTEX '83"	I.2
- Voorjaarstroepenrotatie	I.2
<u>SLAGORDE VLIEGTUIGEN</u>	I.2
- Slagorde wijzigingen bij Sowjet LSK	I.2
- Slagorde wijzigingen bij NSWP LSK	I.3
- Tijdelijke verplaatsingen ("MOBEX")	I.3
- Vliegongevallen bij de NVA LSK	I.4
<u>SLAGORDE GELEIDE WAPENS</u>	I.4
- Mogelijk nieuw SA-8 regiment in Polen	I.4
- SA-5 ontwikkelingen	I.4
<u>STRATEGISCHE RAKETTROEPEN</u>	I.4
- Test met nieuw MIRV-missile	I.4
- SS-20 ontwikkelingen	I.5
- Cruise-Missile ontwikkelingen	I.5
<u>OFFENSIEVE LSK/NIEUWE WAPENSYSTEMEN</u>	I.5
- AS-X-15	I.5
<u>GROND/LUCHT GELEIDE WAPENS/NIEUWE ONTWIKKELINGEN</u>	I.6
- Verbeterd SA-6 missile	I.6
- Modificatie STRAIGHT FLUSH radar	I.6
- Technische aspecten SA-10	I.7
- Twee LOW BLOWS per SA-3 site	I.8

	<u>Blz.:</u>
<u>LUCHTVERDEDIGING/ALGEMEEN</u>	I.8
- Sowjet militaire luchtbeveiliging in de CSSR	I.8
<u>LUCHTVERDEDIGING/NIEUWE WAPENSYSTEMEN</u>	I.9
- FULCRUM-A (?)	I.9
<u>LSK/LOGISTIEK</u>	I.10
- Verplaatsbare olieraffinaderij t.b.v. de Fronttroepen	I.10
<u>LSK/ALGEMEEN</u>	I.10
- VTA-activiteiten	I.10
- Veranderingen bij de Luchtstrijdkrachten van de DDR, Hongarije, Polen en Tsjechoslowakije	I.10
- Sowjet-Unie exporteert AAM aan Syrië	I.11
<u>GRONDSTRIJDKRACHTEN</u>	I.11
- Reorganisatie van de Landstrijdkrachten van de GSFG	I.11 + 1 bijl (1 blz)
<u>OVERIGE GEBIEDEN</u>	I.12
- Gemodificeerde HIP-J en -K waargenomen in Syrië	I.12
- Uitbreiding Sowjet invloed in Vietnam	I.15
- SA-8 in Angola	I.16
- BEAR-F detachering te Cuba	I.16
<u>HOOFDSTUK II - ANALYSE VAN HET Vliegverkeer van de NVA LSK/LV gedurende het jaar 1981/1982 (1 DEC 1981 t.e.m. 31 OKT 1982)</u>	II.1-II.2 + 1 bijl (1 blz)
<u>HOOFDSTUK III - RECENTE ONTWIKKELINGEN M.B.T. DE WP STRIJDKRACHTEN EN DE STRATEGISCHE RAKET- STRIJDKRACHTEN, WP LSK EN LVD IN HET BIJZONDER</u> (MC 161/83)	III.1-III.6

HOOFDSTUK IV - INVOERING EN ACTIVITEITEN VAN FENCER-C/
FENCER-C-MOD BIJ HET SOWJET JABOWREGIMENT
BRAND (GSFG-LSK) VAN 22 JUNI-31 OKT 1982

Blz.:

IV.1-IV.3 +
3 bijl (3 blz)

HOOFDSTUK I - CURRENT INTELLIGENCE

VLIEG- EN OEFENACTIVITEITEN IN DE "FORWARD AREA"

1. Algemeen. De vlieg- en oefenactiviteiten vertoonden in de maand maart een nogal wisselend karakter. Terwijl in voorgaande jaren de activiteiten zeer omvangrijk waren als gevolg van het afwerken van de trainingscyclus, lagen de activiteiten dit jaar naar die maatstaven gemeten op een lager niveau. Dit lijkt echter een logisch gevolg te zijn van de "zachte" winter, waardoor een gedeelte van het trainingsprogramma naar voren kon worden geschoven. Toch vond in deze verslagperiode een groot aantal oefeningen plaats waarvan het merendeel bestond uit ééndaagse luchtsteun- en luchtverdedigingsoefeningen en een groot aantal zgn. "mobility exercises". Het hoofdbestanddeel van de "mobility exercises" bleek bedoeld te zijn als voorbereiding op een WP multinationale luchtverdedigingsoefening die werd gehouden op 22 en 23 maart en waarschijnlijk gezien kan worden als de eerste uit het WP luchtverdedigingsprogramma van dit jaar. (Voor meer gedetailleerde gegevens zie pt. 2c van dit hoofdstuk). Van 10 t.e.m. 13 maart vond er bij de GSFG onder leiding van de Sowjet Generale Staf een omvangrijke COMEX plaats in het oefengebied LETZLINGER HEIDE. Op 19 maart werd op de schietrange van PEENEMUENDE door het jagerregiment van WITTSTOCK "Live Missile Firing" (LMF) beoefend. Grond/lucht Geleide Wapen eenheden van zowel de Sowjets als de NVA waren gedurende de maand maart actief in het afwerken van het jaarlijks oefenprogramma. De activiteiten vonden plaats in het LIEBEROSE gebied (Zuid-Oosten van de DDR) en werden aan het einde van de verslagperiode beëindigd.

2. Oefeningen. De volgende oefeningen zijn vermeldenswaard:

- a. Van 9 t.e.m. 13 maart werd door het VVS Luchtleger LEGNICA een oefening gehouden die in 2 fasen was ingedeeld. Het zwaartepunt lag, evenals bij vorige oefeningen (zie ISAM 9/82 en 2/83), op het gesimuleerd aanvallen van gronddoelen. Opmerkelijk was dat gedurende de gehele oefening de controle en coördinatie bij een "Airborne Command Post" beruiste. Buiten dit feit kende de oefening voorzover werd waargenomen een normaal verloop.
- b. In de periode tussen 11 en 17 maart werd in West Polen een gecombineerde oefening gehouden, waaraan werd deelgenomen door eenheden van het VVS Luchtleger LEGNICA, de Sowjet Legergroep in Polen (NGF) en de Poolse LSK. De oefening bestond uit twee fasen, namelijk: een operatie in de diepte ("theatre operation") en een tactische operatie (w.o. "Close Air Support"). Voor het eerst werd de overgang van de ene fase naar de andere automatisch doorgevoerd in de vorm van een geleidelijke overgang. Tot dusver werd de ene fase afgesloten alvorens de nieuwe begon en kon gesproken worden van 2 separate oefeningen. Eén en ander houdt tevens in het gezamenlijk en gelijktijdig optreden van bovengenoemde luchtmachtstrijdkrachten, hetgeen ook opmerkelijk genoemd kan worden.

c. Op 22 en 23 maart

- c. Op 22 en 23 maart werd in de "forward area" een multinationale luchtverdedigingsoefening gehouden. Deze oefening was vermoedelijk hoofdzakelijk bedoeld om de nationale luchtverdedigingen van de DDR, Polen en de CSSR te testen. Als "agressors" werden enkele eenheden ingezet van de GSFG/LSK en het VVS Luchtleger LEGNICA. Voor deze oefening werden de volgende jagerregimenten verplaatst: CESKE BUDEJOVICE naar MERSEBURG; ZATEC naar MARXWALDE; MOSNOV naar ZENDEK en omgekeerd; STARGARD naar PRESCHEN en MERSEBURG naar MILOVICE. Het eerste gedeelte van de oefening kende geen afwijkingen van het "standaard" oefenpatroon. Tijdens het tweede gedeelte werd de hoogte waarop geopereerd werd echter teruggebracht tot onder de 1000 meter. Met name vlogen de zgn. "agressors", w.o. BREWERS, FENCERS en FISHBEDs op hoogten onder de 1000 meter. Op deze "agressors" werd zowel door de SAM-eenheden als door de deelnemende jagerregimenten gereageerd.

Commentaar: Met uitzondering van de genoemde operaties op "lage" hoogte week de oefening v.w.b. doel en deelname niet af van de oefeningen in voorgaande jaren. Wel moest de oefening, die in voorgaande jaren één dag duurde, worden verlengd, hetgeen waarschijnlijk zijn oorzaak vond in de slechte weersomstandigheden.

3. Sowjet/WP-reactie op de NATO-oefening "WINTEX'83". Tussen 24 februari en 9 maart werden tenminste 81 zgn. "Intelligence Collection Flights" (ICFs) waargenomen. Dit is tweemaal zoveel als het normale gemiddelde in een periode van 14 dagen. Alhoewel het moeilijk is vast te stellen welke vluchten specifiek in het kader van WINTEX'83 werden gevlogen, kan mede gelet op het aantal, soort vliegtuigen en gevlogen routes, worden aangenomen dat het merendeel in verband stond met deze oefening. Naast de gebruikelijke vliegtuigen, te weten: COOT, BREWER, FOXBAT en FITTER werden ook FISHBED en CUB-vliegtuigen waargenomen.

4. Voorjaarstroepenrotatie. In het kader van de voorbereiding van de halfjaarlijkse troepenrotatie werd aan het einde van de verslagperiode een aantal calibratievluchten uitgevoerd. De daadwerkelijke rotatie zal waarschijnlijk, evenals in voorgaande jaren, medio april van start gaan.

SLAGORDE VLIEGTUIGEN

5. Slagordewijzigingen bij Sowjet LSK. Het FENCER-regiment BRAND bevindt zich sedert 2 maart j.l. op FINSTERWALDE. Op BRAND vinden werkzaamheden plaats, zodat de verplaatsing langere tijd zal duren. Aan de onderstaande regimenten zijn in maart gevechtsvliegtuigen en/of helikopters toegeleverd. Het gaat hierbij om:

- a. OSLA, waaraan minstens 5 FENCERS zijn geleverd, zodat het regiment nu over 15-20 van deze toestellen beschikt. Het FLOGGER-D/J bestand is t.e.m. eind maart met + 35 vliegtuigen verminderd;
- b. SZPROTAWA, waar een "FSU" in oprichting is, beschikt over 4-8 HINDs, 2-6 HIPs en 2 HOPLITES;

c. ORANIENBURG,

- c. ORANIENBURG, dat de beschikking heeft gekregen over 10-17 (MI-17) HIPs-H. Voor gedetailleerde gegevens betreffende de HIP-H wordt verwezen naar ISAM 10/82, Hoofdstuk I, pt. 33. De helikopters dienen waarschijnlijk ter vervanging van HIPs-C;
- d. STENDAL, waarnaar 10-15 HINDs vanuit de USSR zijn overgevlogen. De helikopters dienen zeer waarschijnlijk voor de "FSU's" van NEURUPPIN, HASSLEBEN en/of MERSEBURG.

6. Slagordewijzigingen bij NSWP LSK. Het jagerregiment van DOBRANY (Tsj/LSK) bevindt zich sedert eind februari 1983 op BECHYNE. De MAYAs van DOBRANY zijn sindsdien op PARDUBICE gestationeerd. Op DOBRANY vinden werkzaamheden aan de startbaan plaats, hetgeen een langdurige ontruiming betekent. Aan het Tsjechische regiment van HRADEC KRALOVE zijn L-39 vliegtuigen toegevoegd. Er zijn nu ongeveer 12 L-39 toestellen gestationeerd. Het Tsj jabow-regiment CASLAV werd wederom met FLOGGERS-H versterkt. Inmiddels beschikt men op deze basis over 35-40 FLOGGERS-H.

7. Tijdelijke verplaatsingen ("MOBEX"). Gedurende de verslagperiode (t.e.m. 7 april) kon een groot aantal tijdelijke verplaatsingen worden vastgesteld, waarvan de volgende als opmerkelijk kunnen worden gekenschetst:

a. GSFG/LSK:

- (1) jabowregimenten TEMPLIN, FINSTERWALDE en het jagerregiment JUETERBOG naar resp. SZPROTAWA, OSLA en CHOJNA in Polen;
- (2) jagerregimenten MERSEBURG en FALKENBERG naar resp. KISKUNLACHAZA en SARMELLEK in Hongarije;
- (3) verkenningsregiment ALLSTEDT met 22 FITTERS-H naar BRZEG (VVS Luchtleger LEGNICA);
- (4) drie FOXBATs-E van FINOW naar OSLA (VVS Luchtleger LEGNICA).

b. Nationale LSK:

- (1) jagerwing MARXWALDE (NVA LSK/LV) naar GSFG/LSK basis ZERBST;
- (2) FLOGGER-H squadron DREWITZ (NVA LSK/LV) naar CESKE BUDĚJOVICE (Tsj/LSK).

c. VVS Luchtleger LEGNICA:

- (1) FENCER-regimenten CHERNYACHOVSK en TUKUMS met resp. + 20 en + 25 vliegtuigen naar FINOW en WERNEUCHEN, resp. SZPROTAWA;
- (2) 11 BREWERS-E van BRZEG en 23 FLOGGERS-B van KOLOBRZEG naar de USSR;
- (3) 10 FOXBATs-B/D van BRZEG naar de USSR.

Commentaar: In maart

Commentaar: In maart en begin april hebben zich zeer veel verplaatsings-oefeningen bij zowel Sowjet- als NSWP LSK voorgedaan. Bovengenoemde "MOBEX" waren veelal meerdaags en grensoverschrijdend. Met betrekking tot de FOXBAT-E verplaatsing kan worden opgemerkt dat het d.z.z. niet wordt uitgesloten dat óók in Polen in de nabije toekomst toestellen van dit type zullen worden gestationeerd. De in pt. c(2 en 3) genoemde BREWERS en FOXBATs zijn slechts in de USSR geweest om de FENCERS (pt. c(1)) op de heen-vlucht te kunnen escorteren. Deze vliegtuigen waren begin april bij een oefening boven de DDR en Polen betrokken.

8. Vliegongevallen bij de NVA LSK. Op 9 maart vonden er in de DDR twee vliegongevallen plaats. Het betrof hier een FISHBED-L/N en een FLOGGER-B/G van de NVA LSK/LV. Laatstgenoemd toestel, waarvan de vlieger om het leven kwam, stortte in de Oostzee, hetgeen een dagenlange zoekactie tot gevolg had.

Commentaar: Met de twee vliegtuigongevallen van de NVA LSK/LV hebben de WP LSK in de "Forward Area" in 1983 tot nu toe 5 toestellen verloren.

SLAGORDE GELEIDE WAPENS

9. Mogelijk nieuw SA-8 regiment in Polen. Uit betrouwbare bron is vernomen dat in de omgeving van BOLESŁAWIEC (5124N-1522E) een nieuw SA-8 regiment gestationeerd zal worden. In deze omgeving zijn gedurende de maanden februari en maart SA-8 activiteiten waargenomen die een min of meer permanent karakter lijken te hebben. Het is nog niet bekend of dit nieuwe SA-8 regiment zal gaan ressorteren onder het Poolse SILESIAN Militaire District, danwel onder de Sowjet "Northern Group of Forces".

10. SA-5 ontwikkelingen. Op het in aanbouw zijnde SA-5 complex (bestaande uit 2 sites) in CHOYBALSAN (Mongolië), 65 km West van de Chinese grens, zijn begin maart "missile cannisters" en "missile transporters" waargenomen. De bouwwerkzaamheden aan de lanceeropstellingen en de radaropstellingen lijken te zijn voltooid. De launchers en de radars zijn echter nog niet waargenomen.

Commentaar: Nadat bovengenoemde apparatuur geleverd is, kan dit complex binnen afzienbare tijd de operationele status bereiken. Naast dit complex zijn er nog 3 complexen buiten de Sowjet-Unie bekend, waarvan 2 met een operationele status in Syrië en één in aanbouw in de DDR.

STRATEGISCHE RAKETTROEPEN

11. Test met nieuw MIRV-missile. Op 15 maart werd opnieuw een testvlucht uitgevoerd met het nieuwe MIRV-missile, ICBM-SS-X-24, dat vermoedelijk is uitgerust met 8 MIRVs. Deze derde proefneming mislukte echter (net als de eerste) in de eerste fase van de vlucht.

Commentaar:

Commentaar: Volledigheidshalve dient te worden opgemerkt dat de tweede proefvlucht, die op 28 december 1982 plaatsvond, wel als geslaagd kan worden aangemerkt en dat mislukkingen tijdens de eerste testfase van een nieuw missile niet uitzonderlijk zijn. Er mag dan ook worden aangenomen dat het testprogramma gewoon doorgang zal vinden.

12. SS-20 ontwikkelingen. Uit betrouwbare bron is vernomen dat in Centraal Siberië 2 nieuwe SS-20 sites zijn c.q. worden aangelegd. Eén site zou reeds de operationele status bereikt hebben, terwijl bij de andere de bouwwerkzaamheden nog in volle gang zouden zijn. Daarnaast is melding gemaakt van een in aanbouw zijnde SS-20 "support-complex", dat zou gaan bestaan uit een spoorweg-weg overlaadstation, een nucleaire opslagplaats, een "nuclear payload handling facility" en logistieke voorzieningen.

Commentaar: Er zouden nu 40 SS-20 sites operationeel zijn met een totaal van 360 lanceeropstellingen. Geografisch zijn de sites globaal als volgt gesitueerd: 18 in West-Rusland, 10 in Centraal-Rusland en 12 in Oost-Rusland. Gelet op de lokatie en de grootte van het support-complex is het niet uitgesloten dat in Centraal Siberië nog meerdere SS-20 sites zullen worden aangelegd.

13. Cruise-Missile-ontwikkelingen. Op een "armoured vehicle test facility" in de USSR zijn mobiele launchers gesignaleerd die mogelijk bedoeld zijn voor de SSC-X-4, lange afstand grond/grond kruisraket. Deze "Transporter Erector Launchers" (TEs) zijn groot genoeg om 4 kruisraketten met bijbehorende apparatuur te vervoeren en de raketten te lanceren.

Commentaar: Door de kruisraketten (max. bereik 3000 km) per TEL te transporteren wordt de mobiliteit van deze kruisraketten sterk vergroot. Dit zou de Sowjet-Unie de mogelijkheid bieden om elk gewenst doel in Europa vanuit het WP-gebied aan te vallen.

OFFENSIEVE LSK/NIEUWE WAPENSYSTEMEN

[REDACTED]

[REDACTED]

GROND/LUCHT GELEIDE

GROND/LUCHT GELEIDE WAPENS/NIEUWE ONTWIKKELINGEN

De modificaties ad b en c

De "planar array"

LUCHTVERDEDIGING/ALGEMEEN

26. Sowjet militaire luchtbeveiliging in de CSSR. Sinds het voorjaar van 1982 neemt het Sowjet militaire vluchtleidingscentrum te MILOVICE, naast de tot dan toe bekende planning en coördinatie van het Sowjet militaire vliegverkeer, ook de controle over dit verkeer op zich.

27. Zoals reeds jarenlang gebruikelijk is in de DDR en Polen controleren de Sowjets nu ook alle Sowjet vliegbewegingen, m.u.v. het burgervliegverkeer, in de CSSR. Daarnaast worden de transportvluchten, die de burgervliegroutes verlaten om ergens in de CSSR te landen, door dit centrum gecontroleerd.

28. Om deze controle

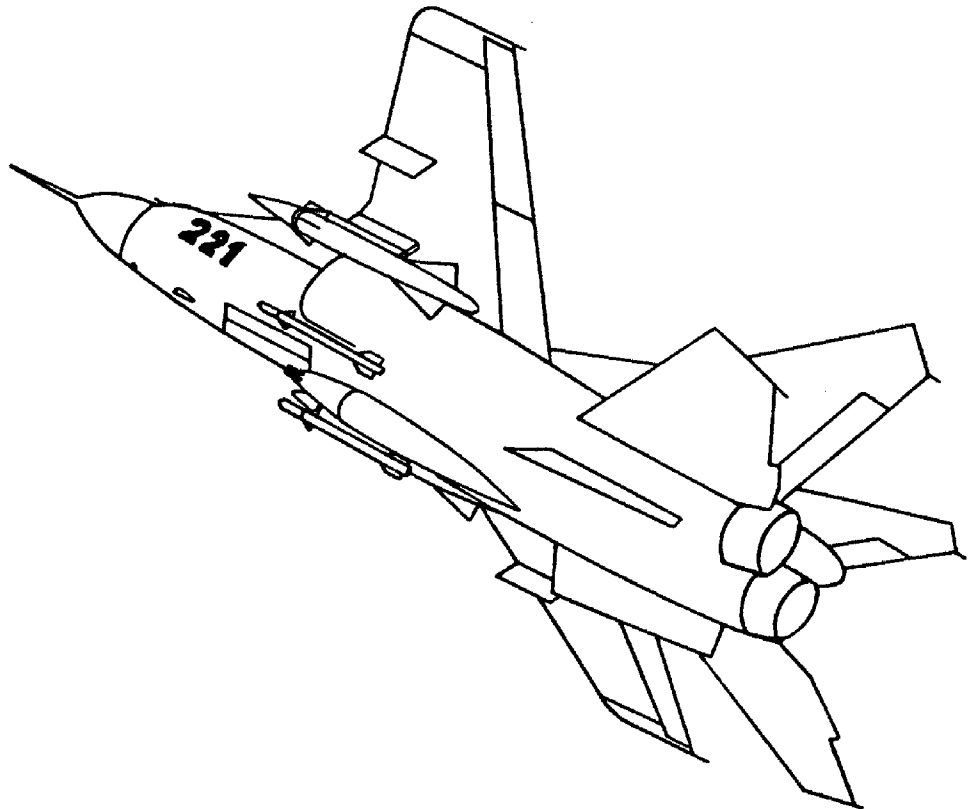
28. Om deze controle te optimaliseren werkt het centrum nauwgezet samen met het burgerluchtbeveiligingscentrum, dat verantwoordelijk is voor de burgervliegroutes, en met de andere nationale militaire luchtbeveiligingscentra.

Commentaar: Door de invoering van deze nieuwe taak in het luchtbeveiligingscentrum te MILOVICE hebben de Sowjets nu ook in het Zuidelijk gedeelte van de "Forward Area" de totale controle over het militaire vliegverkeer.

LUCHTVERDEDIGING/NIEUWE WAPENSYSTEMEN

29. FULCRUM-A(?). De hieronder afgebeelde tekening is afgeleid van een artist impression, zoals weergegeven op de voorplaat van het Poolse blad SKRZYDLATA POLSKA.

Commentaar: Waarschijnlijk betreft het hier de FULCRUM-A. De bewapening omvat een (mogelijk verbeterd) GSh 23 mm gun, AA-8/APHID en een verbeterde AA-7/APEX of een nieuw lucht-lucht geleid wapen dat nog in ontwikkeling is.

Afbeelding: Artist impression FULCRUM-A.

LSK/LOGISTIEK

LSK/LOGISTIEK

30. Verplaatsbare olieraffinaderij t.b.v. de Fronttroepen. Volgens betrouwbare bron heeft de Sowjet-Unie recentelijk een door de lucht verplaatsbare raffinaderij ontwikkeld. Deze mobiele raffinaderij zou snel te construeren zijn en geplaatst kunnen worden langs een pijpleiding voor ruwe olie. Op deze wijze zouden de zgn. "Fronttroepen" bevoorrad kunnen worden met de noodzakelijke brandstof.

31. Dit project is in opdracht van het Ministerie van Defensie ontwikkeld en is bedoeld om de bevoorrading, met name van dieselolie in de "combat zone", te kunnen blijven waarborgen en tegelijkertijd de afhankelijkheid van lange afstandstransporten van brandstof te verminderen. De raffinaderij heeft een capaciteit van 100.000 ton per jaar. Voor het verplaatsen zijn 10 vrachtvliegtuigen nodig, terwijl voor het opbouwen en laten functioneren één of twee dagen benodigd zijn.

32. In Oost-Europa kan dit type raffinaderij geplaatst worden langs de pijpleiding die eigenlijk voor vredesdoeleinden is aangelegd voor zowel Oost-Duitsland als Tsjechoslowakije. Deze zgn. "mobiele" raffinaderijen zouden uiteraard ook gebruikt kunnen worden om niet functionerende permanente raffinaderijen te vervangen.

Commentaar: Aangezien deze raffinaderijen bedoeld zijn om met name de tactische pijpleidingseenheden de mogelijkheid te geven lokale "Pol"-depots te bevoorraden, blijkt uit deze ontwikkeling dat de Sowjets zich bezorgd maken over de continuïteit van de aanwezigheid van brandstof voor hun grote aantallen mobiele eenheden in de "Forward Area".

LSK/ALGEMEEN

33. VTA-activiteiten. Op de Seychellen is een verhoogde VTA (Sowjet Militaire Transport Luchtmacht) activiteit waargenomen. Onlangs werden binnen een tijdsbestek van 2 weken 9 vluchten uitgevoerd. In vergelijking met 1982 - gemiddeld één vlucht per maand - geeft dit een duidelijke verhoging aan.

Commentaar: Het is nog niet duidelijk of deze verhoging te maken heeft met een eventueel toegenomen Sowjet interesse voor dit gebied, danwel dat e.e.a. teruggevoerd kan worden tot het feit dat de Seychellen gebruikt worden als tussenlandingsplaats voor VTA-vluchten naar het Zuiden van Afrika.

34. Veranderingen bij de Luchtstrijdkrachten van de DDR, Hongarije, Polen en Tsjechoslowakije. Deze NSWP-LSK voeren alle conversieprogramma's door, hetgeen tot een modernisering van de vliegtuigbestanden leidt. Met betrekking tot deze conversies kan worden opgemerkt, dat het in alle gevallen om de toelevering van FLOGGER- en HIND-varianten gaat. De programma's hebben ertoe bijgedragen dat sinds eind 1982:

a. bij de Hongaarse

- a. bij de Hongaarse LSK 40% van het vliegtuigbestand van moderne makelij is en 87% van de gevechtsvliegtuigen primair voor defensieve taken is uitgerust. De offensieve component (13%) bestaat vnl. uit helikopters;
- b. de Tsjechische LSK voor 13% zijn opgebouwd uit moderne vliegtuigen, waarvan 71% met een overwegend offensieve taak en 29% uitgerust voor een primair defensieve taak;
- c. de Poolse LSK voor 19.5% bestaan uit moderne vliegtuigen, waarvan 62.1% voor offensieve doeleinden en 37.9% voor defensieve taken is bestemd;
- d. bij de LSK van de DDR maakt de moderne generatie vliegtuigen 29% van het bestand uit. De offensieve component, waartoe hier ook de gevechtshelikopters zijn gerekend, beslaat 35.7% en de defensieve component daarentegen 64.3%.

35. Sowjet-Unie exporteert AAM naar Syrië. Syrische MIGs-21 (FISHBEDs-J, mogelijk L/N) zijn onlangs waargenomen, bewapend met Sowjet AA-8/APHID missiles. Dit is voorzover bekend de eerste maal dat dit AAM is geëxporteerd. Normaal gesproken exporteert de Sowjet-Unie AAMs eerst dan, als men zelf kan beschikken over een nieuwere variant met betere prestaties. Het is dan ook niet uitgesloten dat in de nabije toekomst inderdaad een verbeterde APHID zal verschijnen in de inventaris van de Sowjet LSK.

GRONDSTRIJDKRACHTEN

36. Reorganisatie van de landstrijdkrachten van de GSFG. Er zijn aanwijzingen dat er een reorganisatie heeft plaatsgevonden en mogelijk nog plaatsvindt bij de landstrijdkrachten van de GSFG. De volgende wijzigingen zouden reeds tot stand zijn gekomen:

- a. 20 Gde Mech. Div. van 8 GA naar 1 GA
- b. 27 Gde Mech. Div. van 1 GA naar 8 GA
- c. 7 Gde TK Div. van 1 GA naar 3 GA SA
- d. 207 Mech. Div. van 3 SA naar 2 GA
- e. 25 TK Div. van 2 GA naar 20 GA.

valant van oppen 16/5

37. Door bovengenoemde wijzigingen zou de organisatie van de LaSK van de GSFG er als volgt uitzien:

<u>LEGERS</u>	<u>TK DIVs</u>	<u>MECH DIVs</u>
1 GA	2	1
2 GA	1	3
3 SA	4	-
8 GA	1	3
20 GA	2	2
<u>Totaal</u>	<u>10</u>	<u>9</u>

Commentaar: In het

Commentaar: In het algemeen lijken de wijzigingen te duiden op een logischer geografische groepering van de divisies binnen de legeringsgebieden van de legers (zie bijlage).

38. Naast deze wijzigingen zou er naar aanleiding van gecombineerde oefeningen van de Land- en Luchtstrijdkrachten van de GSFG tijdens het afgelopen trainingsjaar een vaste combinatie zijn waargenomen van helikopterregimenten met landlegers. Uit e.e.a. zou het volgende zijn afgeleid:

- a. PARCHIM - 2 GA
- b. MAHLWINKEL - 20 GA
- c. BRANDIS - 1 GA
- d. WEIMAR-WOHRA - 8 GA
- e. STENDAL - 3 SA

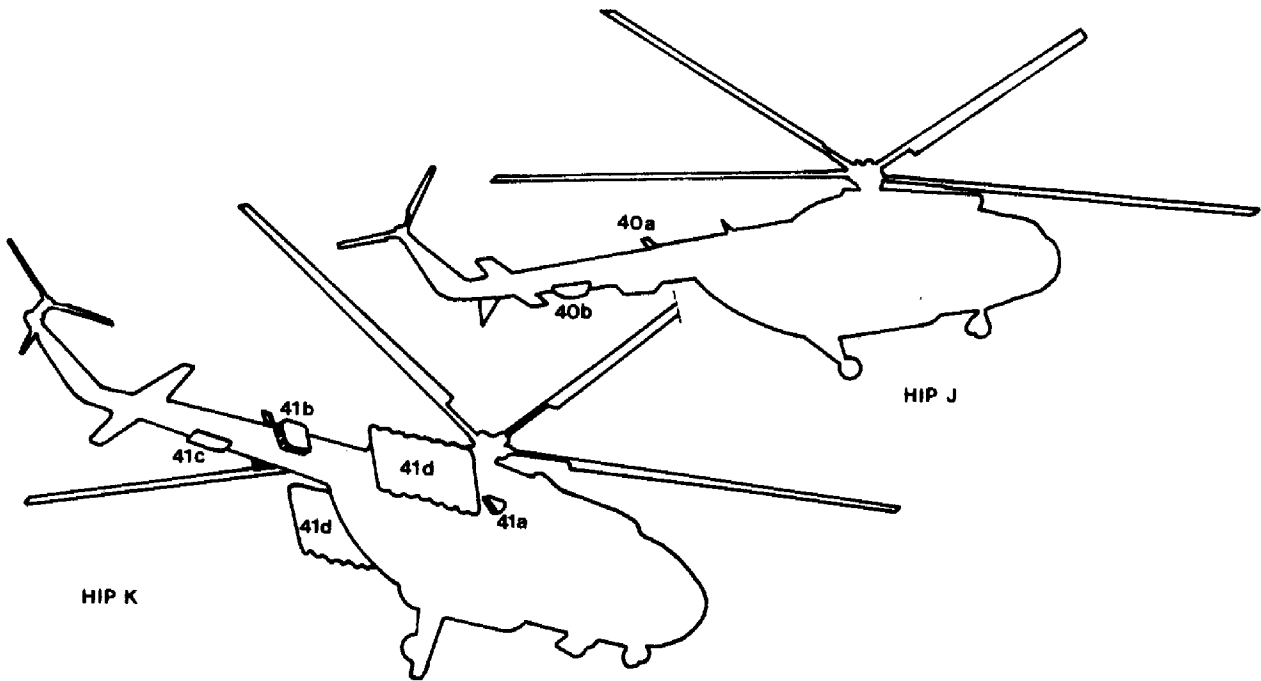
OVERIGE GEBIEDEN

39. Gemodificeerde HIP-J en -K waargenomen in Syrië. Recentelijk is fotomateriaal ontvangen van een gemodificeerde HIP-J en HIP-K. De foto's zijn genomen in de nabijheid van het Syrische vliegveld MEZZEH waar 4 HIPs-J en 4 HIPs-K zouden zijn gestationeerd. (Zie ISAM 2/83, Hoofdstuk I, pt. 36).

Foto 1: Gemodificeerde

Afbeelding 1: Gemodificeerde

Afbeelding 1: Gemodificeerde HIP-J en -K. De annotaties corresponderen met de paragraafnummers van de begeleidende tekst.

Foto 2: Gemodificeerde

Foto 2: Gemodificeerde MI-8/HIP-K.

42. Uitbreiding Sowjet invloed in Vietnam. Sinds het vertrek van de Amerikanen uit Vietnam doen de Sowjets alle moeite om hun invloed in dit land uit te breiden. Na afkondiging van het Sowjet-Vietnamese vriendschaps- en samenwerkingsverdrag in 1979 is de Sowjet invloed zeer sterk toegenomen. Blijkbaar is er de Sowjet-Unie alles aan gelegen van Vietnam een sterk militair steunpunt te maken. In de afgelopen drie jaar zijn danook gestaag moderne transport- en gevechtsvliegtuigen (w.o. FLOGGERS), alsmede transport-, ASW- en gevechtshelikopters (w.o. HINDs) geleverd. Tevens is continue een squadron middelzware transportvliegtuigen (type CUB) in Vietnam gestationeerd ter ondersteuning van Vietnamese militaire activiteiten. Men heeft

ook niet geschroomd

ook niet geschroomd om meerdere malen middels o.a. een luchtbrug vermeld militair materieel aan Vietnam te leveren. In het land zelf werd enerzijds bij de opbouw van vernielde militaire infrastructuur uitgebreide steun geleverd, terwijl anderzijds tevens eigen grondstations, t.b.v. C3 en ruimtevaart, werden gebouwd. Aanvankelijk werd aangenomen dat de Sowjet-Unie geen autonome beschikking had over de diverse militaire steunpunten (w.o. veel Vietnamese vliegvelden). De activiteiten rondom en vanaf de bases DANANG en CAM RANH (o.a. langdurige BEAR-D/BEAR-F stationeringen) hebben echter mede aangetoond dat de Sowjets wel degelijk in grote mate vrijheid van handelen lijken te hebben. Onlangs werd bekend dat in januari j.l. een hoge militaire delegatie Vietnam heeft bezocht om wederom de mogelijkheden tot uitbouw van het aantal steunpunten (vnl. vliegvelden) te onderzoeken. Veel Vietnamese velden, w.o. grote (voormalig Amerikaanse) velden werden daartoe tijdens een 10-daagse reis bezocht. De reis zal ongetwijfeld tot een verdere uitbreiding van de invloed in Vietnam bijdragen.

43. SA-8 in Angola. Naar wordt aangenomen zijn de in ISAM 2/83 gemelde SA-8 systemen in Angola van het "B"-type met zes "missile cannisters". Het mobiele, amphibische systeem is gericht tegen luchtaanvallen vanaf lage hoogte tijdens troepenbewegingen en dient eveneens ter verdediging van tactische, logistieke bases. (Het Angolese LVD-systeem heeft verder de beschikking over de SA-3, SA-7 en SA-9). Inmiddels zijn twee SA-8 batterijen gestationeerd op de vliegbasis LUBANGO. De resterende batterijen, die zich nog op MOCAMEDES bevinden, zouden bestemd kunnen zijn voor MATALA, MEMONGUE, MOCAMEDES of CAHAMA, ter versterking van het bestaande LVD-netwerk van SAM-systemen, radars en conventionele LuA. Waarschijnlijk zullen Cubaanse troepen de SA-8 bemannen en onderhouden, daartoe opgeleid door Sowjet en DDR-adviseurs. Eén en ander zou een voortzetting zijn van een bestaande situatie: alle "sophisticated" systemen in Angola laten bemannen door Cubanen.

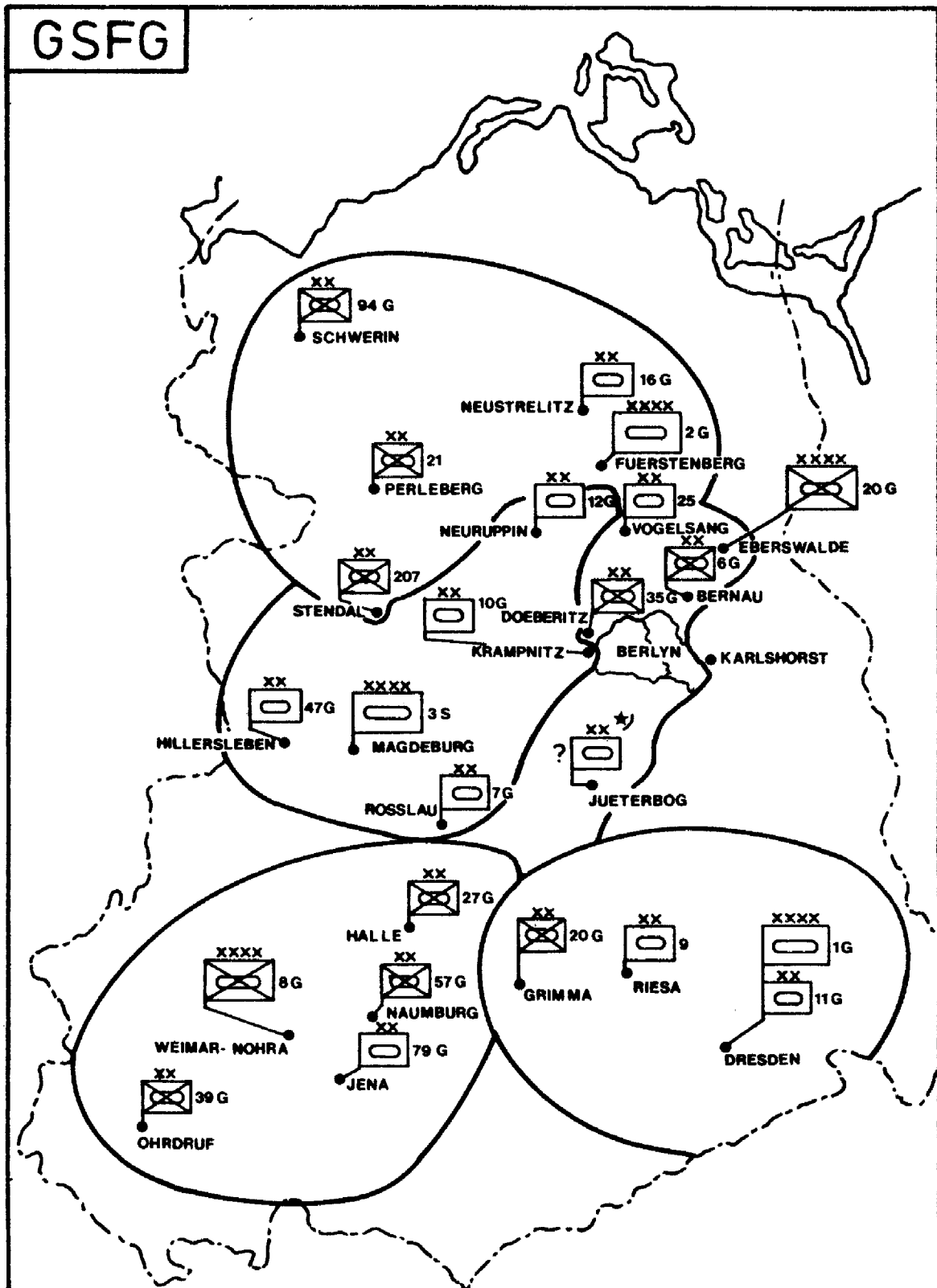
44. BEAR-F detachering te Cuba. Op 19 maart bevonden zich voor het eerst 6 BEARs te Cuba, t.w. 2 BEARs-D, 2 BEARs-F en 2 BEARs-D, die afkomstig waren uit Angola, in welke gebied zij tweemaal een surveillancevlucht maakten. Op 19 maart werd door 2 BEARs-D (deel uitmakend van het 8ste paar) voor het eerst een surveillancevlucht gemaakt ten Zuid-Oosten van Bermuda. Zij opereerden + 2 uur in de buurt van USS Carl Vinson. (De BEAR-F ASW-vliegtuigen hebben tot dusver San Antonio de Los Banos éénmaal verlaten voor een 12-uurs vlucht.

Commentaar: Dit soort gecombineerde BEAR-D/BEAR-F detacheringen zijn nieuw voor Cuba, maar vinden reeds sinds 1980 plaats in Vietnam. Deze detacheringen duren gemiddeld 50-55 dagen, waarin 2-4 vluchten plaatsvinden. Mogelijk zal een dergelijk patroon ook regelmatig in Cuba worden waargenomen. Deze BEAR-F aanwezigheid op Cuba vormt een extra dreiging voor US-onderzeeboten; deze eerste detachering valt samen met het voor het eerst opereren van de USS OHIO-klasse SSBN.

Daarnaast kunnen deze

Daarnaast kunnen deze BEARs-F opereren in een pro-SSBN ter ondersteuning van de YANKEE SSBNs, waarvan er steeds 3 voor de Amerikaanse Oostkust patrouilleren. Een samenwerking met Cubaanse FOXTROT SS behoort eveneens tot de mogelijkheden. Naast de inzet in een ASW-rol zal de BEAR-F waarschijnlijk eveneens voor surveillance worden ingezet, zoals dat ook vanuit Vietnam plaatsvindt. Waarschijnlijk betreft het de detachering van 2 BEAR-F MOD 3 varianten, met een maximale combat radius van 3150 NM en een kruissnelheid van 440 kts.

NOOT: * WAS 14 GD MECHDIV.?

HOOFDSTUK II - ANALYSE VAN HET VliegVERKEER VAN DE
NVA LSK/LV GEDURENDE HET JAAR 1981/1982
(1 DEC 1981 T.E.M. 31 OKT 1982)

ALGEMEEN

1. Het totaal aantal vliegbewegingen gedurende de bovengenoemde periode bedroeg 60.300. In de vergelijkbare periode van 1980/1981 was dit 67.800, hetgeen een afname betekent van ruim 10%. Deze vermindering had hoofdzakelijk betrekking op de jagerregimenten en de helikopterregimenten resp. 8% en 20%.

JAGERREGIMENTEN

2. Door de jagerregimenten werden in totaal 40.250 sorties uitgevoerd, hetgeen t.o.v. 1980/1981 een vermindering betekent van 3450 sorties ofwel 8%. De algemene vliegertraining liep met 5% tot 54,8% terug, terwijl de gevechtstraining daarentegen met 5% toenam (van 40 tot 45%). Bij deze gevechtstraining werd slechts een zeer klein percentage, n.l. 4,6%, aan de zgn. "secondary role" training besteed, hetgeen nog 0,6% minder was dan in de periode 1980/1981.

JABOWREGIMENT DREWITZ

3. Bij het enige jabowregiment was er nauwelijks sprake van een terugloop in het aantal vliegbewegingen. In de vorige periode 4400 sorties tegenover 4250 sorties in deze periode (150 sorties minder ofwel 3,4%). In vergelijking met 1980/1981 liep de algemene vliegertraining terug met 9,5% tot 76%, waardoor de specifieke gevechtstraining kon worden opgevoerd tot 24%. Ook vond er een duidelijke toename plaats van de "secondary role" training, n.l. van 4,3% naar 11,3%.

HELIKOPTERREGIMENTEN

4. Door de twee gevechtshelikopterregimenten en het transporthelikopterregiment werden in 1981/1982 in totaal 15.800 sorties gevlogen. Bij deze regimenten was sprake van de grootste daling t.o.v. 1980/1981, n.l. 20% ofwel 3900 sorties. Ook hier werd een teruggang geconstateerd bij de algemene vliegertraining. Deze bedroeg nu nog 86,6%, hetgeen ruim 3% minder was dan in de voorgaande periode. Opmerkelijk was de uitbreiding van de specifieke gevechtstraining, waarvan de luchtverdedigings- en grensbewakingsmissies in het kader van een soort "quick reaction alert" 3,4% bedroegen, hetgeen een verdubbeling betekende t.o.v. de voorgaande periode.

OPLEIDINGSREGIMENTEN

5. Het aantal sorties van deze regimenten bedroeg 14.100, hetgeen ongeveer gelijk was aan dat van de voorgaande periode (14.400), maar dit aantal is niet opgenomen in het totale aantal vliegbewegingen van de NVA LSK/LV. Toch was ook bij deze regimenten dezelfde trend waar te nemen die voor alle andere regimenten gold, namelijk vermindering van het aantal sorties voor de algemene vliegeropleiding c.q. -training en een uitbreiding van de gevechtsopleiding c.q. -training.

VLEGONGEVALLLEN

VLEIENGONGEVALLLEN

6. De NVA LSK/LV verloor in 1981/1982 - voorzover bekend - 3 vliegtuigen (2 jachtvliegtuigen en 1 helikopter). Bij een aanname van een gemiddelde sortieduur van 35 minuten werden in totaal 35.000 vliegreuren gemaakt. Dit betekent een verlies van 0,85 vliegtuig per 10.000 vliegreuren.

EVALUATIE

7. De teruggang van het totaal aantal sorties vindt waarschijnlijk zijn oorzaak in een aantal factoren waarvan de belangrijkste zijn: de conversie van FISHBED naar FLOGGER; de reorganisatie en de daarmee gepaard gaande verplaatsing(en) en de besparing van brandstof, die in enkele gevallen opliep tot 10%. Daarnaast zou een tijdelijke vermindering van het aantal vliegers, alsmede een aantal meerdaagse vliegstiltes mogelijk oorzaak kunnen zijn van de teruggang.

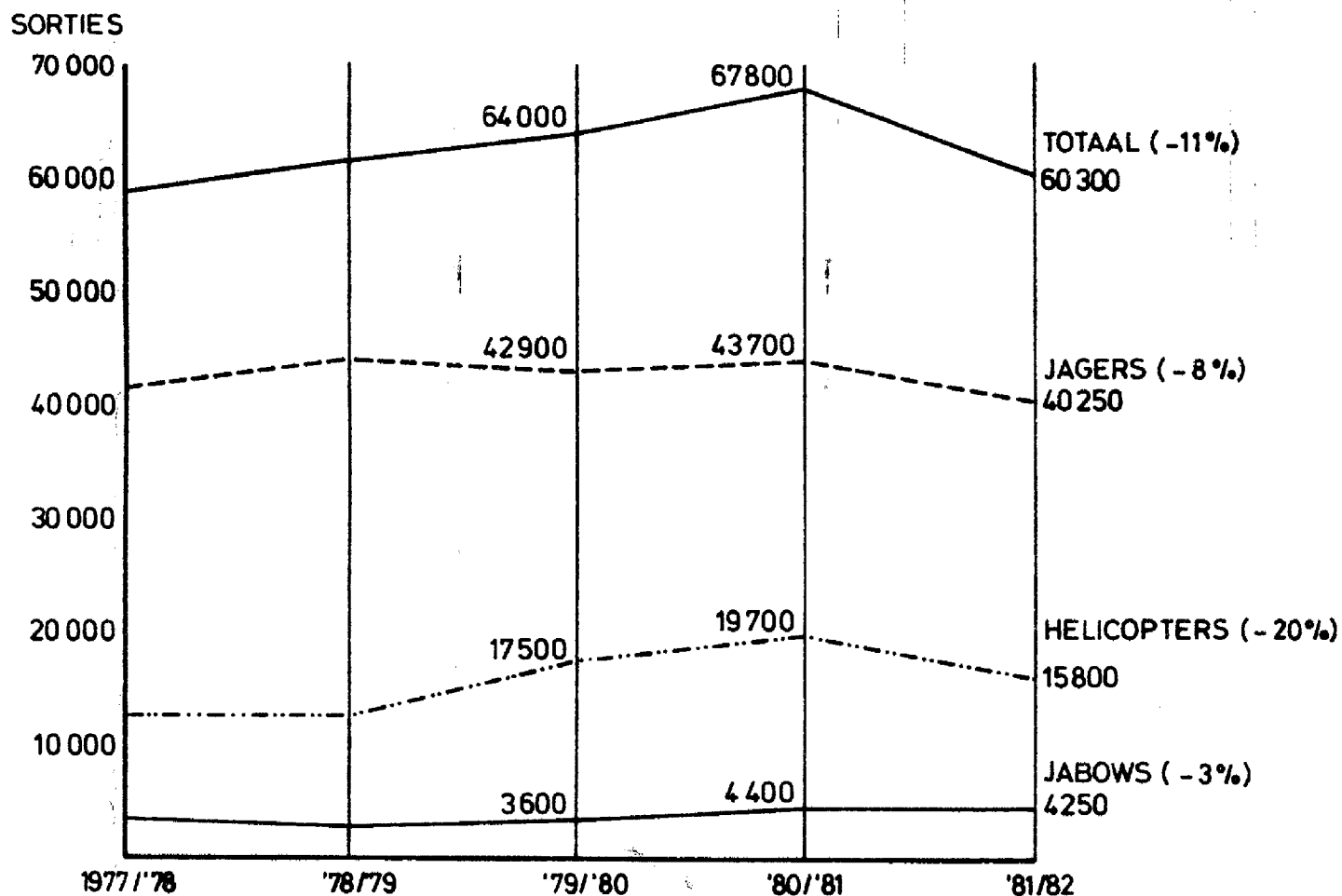
8. Het ongevallenpercentage was in 1981/1982 beduidend minder dan in de periode 1980/1981, met resp. een verliespercentage van 0,85 tegenover 1.6 per 10.000 vliegreuren.

9. Zoals ook in 1980/1981 het geval was, vond er een verschuiving plaats ten gunste van het percentage gevechtstraining, met name in de "primary role" training. Als voorbeeld moge hier dienen de verhoging met 25% van het aantal beneden de 2000 m uitgevoerde intercepties. De grootste stijging vond plaats bij de jagerregimenten MARXWALDE en TROLLENHAGEN. Ook bij het jaboeregiment DREWITZ viel een stijging te constateren in de gevechtstraining, met name in de zgn. nachtgevechtstraining. Hoewel het percentage algemene vliegertraining erg hoog was (76%) dient in aanmerking te worden genomen dat navigatievluchten een wezenlijk bestanddeel vormen van de gevechtstraining. Opmerkelijk was de teruggang bij de helikopterregimenten (20%), terwijl er juist een duidelijke verhoging geconstateerd werd t.a.v. operationele inzet van de gevechtshelikopterregimenten. Een mogelijke oorzaak, naast de brandstofbesparing, zou een verkorte opleiding kunnen zijn als gevolg van een mogelijk andere inzet van de gevechtshelikopterregimenten.

10. Door de eerder genoemde verschuivingen bestaat er thans een gemiddelde procentuele verdeling:

- 55% algemene vliegertraining;
- 40% gevechtstraining - "primary role";
- 5% gevechtstraining - "secondary role";

ONTWIKKELING SORTIES NVA - LSK / LV 1977-1982

[REDACTED]

HOOFDSTUK III - RECENTE ONTWIKKELINGEN
M.B.T. DE WP STRIJDKRACHTEN EN DE STRA-
TEGISCHE RAKETSTRIJDKRACHTEN, WP LSK
EN LVD IN HET BIJZONDER.
(MC 161/83)

INLEIDING

1. Gedurende een 14-daagse vergadering in maart jl. op het NAVO Hoofdkwartier, waarbij aanwezig waren inlichtingenexperts van de NAVO landen, vonden de jaarlijkse herziening en waar nodig aanpassing plaats van het NAVO inlichtingendocument "MC 161 - WP Strengths and Capabilities". De MC 161 is in zijn definitieve vorm een "NATO agreed military intelligence estimate" van de sterkte en de mogelijkheden van het WP en dient als planbasis zowel voor de NAVO als de nationale hoofdkwartieren. Als zodanig is deze MC 161 een veel geraadpleegd document.
2. In zijn standaardvorm bestaat de MC 161 uit vier delen:
  - a. Deel I behandelt politieke, economische en militair/strategische overwegingen voor zover deze invloed hebben op de relatie tussen het WP en de NAVO.
  - b. Deel II geeft een evaluatie van de militaire mogelijkheden van de vijf afzonderlijke krijgsmachtdelen van het WP. Dit zijn met name de strategische rakettroepen, de grondstrijdkrachten, de marine strijdkrachten, de luchtstrijdkrachten en de luchtverdedigingsorganisatie.
  - c. Deel III omvat slagordegegevens, met name organisatie- en sterktetabellen, en
  - d. Deel IV tenslotte, illustreert een aantal manieren waarop het WP zijn strijdkrachten zou kunnen inzetten tegen de meerdere NAVO sectoren: de zg. "illustrative concepts".
3. In dit hoofdstuk worden in grote lijnen de meest markante ontwikkelingen weergegeven m.b.t. de Strategische Raketstrijdkrachten, de WP LSK en LVD, die geleid hebben tot een bijstelling van de MC 161. Ter completering zijn enige aantekeningen over nieuwe ontwikkelingen t.a.v. grond-grond raketsystemen en ruimtevaartaspecten toegevoegd.

STRATEGISCHE RAKETSTRIJDKRACHTEN

4. De missiles van de Strategische Rakettroepen (SRT) vormen het belangrijkste element van de Sowjet Strategische Raketstrijdkrachten. Midden 1983 zullen er 1398 ICBMs operationeel zijn. Deze ICBMs omvatten 550 SS-11 (MIRV), 60 SS-13 (MIRV), 150 SS-17 (MIRV), 308 SS-18 (MIRV) en 330 SS-19 (MIRV). Wederom werd bevestigd, dat de Sowjets contingency plannen hebben ontwikkeld voor een eventueel langer durend nucleair conflict. O.m. worden voorzieningen getroffen om silo-based ICBMs een "refire-capability" te geven.

5. De operationele

5. De operationele opstelling van de mobiele SS-20 raketten werd in het afgelopen jaar voortgezet. Midden van dit jaar zullen er tenminste 39 SS-20 groepen met in totaal 351 raketten (à 3 kernladingen) beschikbaar zijn.* De verouderde SS-4 MRBM inventaris zal dan waarschijnlijk verminderd zijn tot 192 lanceerinrichtingen. De SS-5 IRBM, waarvan er momenteel nog enige operationeel zijn, is dan geheel uit de inventaris verdwenen. Alhoewel dit in de MC 161 niet tot uitdrukking wordt gebracht is het opmerkelijk dat voor het eerst sinds 10 jaar het totaal aantal MRBM/IRBM-lanceerinrichtingen met + 10% is verminderd (604 tegen nu 543).

6. Midden 1983 zullen de Sowjets voorts beschikbaar over 80 ballistic missile onderzeeboten met in totaal + 984 SLBMs. De bouw van de DELTA III en TYPHOON-klasse wordt voortgezet. Van deze laatste klasse wordt het eerste exemplaar zeer waarschijnlijk in de loop van dit jaar in operationele dienst genomen.

7. De Sowjets hebben 37 van de 64 GALOSH lanceerinrichtingen van het zgn. MOSKOU ABM systeem ontmanteld. Zij zullen zeer waarschijnlijk worden vervangen door een gemoderniseerd systeem, zoals bijv. een (kleinere) raket met een hoge snelheid, die vanuit silo's zal worden gelanceerd. Het is niet uigesloten dat het ABM-systeem wordt uitgebreid tot 100 eenheden, hetgeen volgens het ABM-verdrag (USA/USSR) is toegestaan. Voor meer uitgebreide informatie over het MOSKOU ABM-systeem wordt verwezen naar recente ISAM-publikaties.

8. Toekomstige systemen. De Sowjets hebben een nieuwe drietraps ICBM, de SS-X-24, met een vaste-brandstof voortstuwingssysteem en een capaciteit van 8 MIRVs in ontwikkeling. Deze ICBM is tot nu toe driemaal getest (okt. '82, dec. '82 en mrt. '83), slechts éénmaal (dec. '82) met succes. Deze ICBM is waarschijnlijk bestemd ter vervanging van de SS-17 en mogelijk de SS-11. Tevens is een kleinere - waarschijnlijk mobiele - ICBM in het ontwikkelingsstadium.

9. Het testen van de SS-NX-20 SLBM, een drietraps raket met vaste-brandstof voortstuwingssysteem vindt voortgang en bevindt zich waarschijnlijk in de eindfase. IOC wordt dit jaar verwacht niettegenstaande initiële mislukkingen tijdens het testprogramma. Eén of twee nieuwe SLBMs zouden in het midden tot het einde der jaren 80er jaren kunnen worden verwacht.

10. Meer specifieke informatie is opgenomen over het cruise-missile programma dat de Sowjets ter hand hebben genomen. Het belooft hier zgn. LRCMs (Long Range Cruise Missiles) te lanceren d.m.v. vliegtuigen, schepen en vanaf het land (d.m.v. TELs). Het bereik wordt verwacht te liggen rond de 2500 km, de vlieghoogte onder de 1000 m, subsonisch. Voorlopige benamingen zijn: de AS-X-15 voor de ALCM, de SSC-X-4 voor de GLCM en de SS-NX-21 voor de SLCM; zie ook Hdst. I van deze ISAM.

LUCHTSTRIJDKRACHTEN

11. De reorganisatie van de Sowjet LSK, zoals die voor de eerste maal in de MC 161/82 werd beschreven, is in de 1983-versie bevestigd. Door de reorganisatie is de structuur verbeterd waardoor de inzet van de LSK meer flexibel kan plaatsvinden naar gelang van de omstandigheden. Voortgegaan wordt met de kwalitatieve verbeteringen van de vliegtuigen en bijbehorende wapensystemen, met de nadruk op conventionele precisiewapens.

*) Voor de laatste ontwikkelingen m.b.t. SS-20 wordt verwezen naar Hfdst. I van deze ISAM.

12. Het aantal

12. Het aantal "fixed wing" vliegtuigen is over het algemeen stabiel gebleven, maar het aantal helicopters, m.n. de aanvalsversies, nam ook het afgelopen jaar weer toe. Deze toename vond o.a. zijn weerslag in de vorming van de Divisional Support Squadrons. De totaal-sterkte kan echter met de ingebruikstelling (die thans spoedig wordt verwacht) van het nieuwe gespecialiseerde "ground attack"-vliegtuig SU-25 toenemen, omdat naar men aanneemt deze jabo's veeleer als toevoeging aan, dan als vervanging van bestaande jabo's in gebruik zal komen. Vooral door de toegenomen opstelling van de FENCER en in mindere mate van de BACKFIRE alsmede door verbeteringen in "Airborne Avionics" en verbeterde conventionele bewapening is de capaciteit voor offensieve operaties over grotere afstanden toegenomen. Een voorbeeld van nieuwe bewapening betreft o.m. een Cluster Munition Dispenser (CMD) ontwikkeld voor gebruik door helicopters of "fixed wing" vliegtuigen, o.a. in het kader van de "area denial role". Naast de reeds in gebruik zijnde 6 typen TASM's/TARM's, wordt de introductie van nieuwere typen op korte termijn verwacht, w.o. een "TV guided weapon" met een zgn. "launch and leave capability".

13. Recente informatie geeft aan dat de Sowjets een nieuwe bommenwerper met intercontinentaal bereik, de BLACK JACK, in ontwikkeling hebben. Aangenomen dat dit vliegtuig in productie wordt genomen en het een nominale test-cyclus - normaal voor nieuwe Sowjet vliegtuigen - zal ondergaan, dan zal het tegen 1986-87 gereed zijn voor operationele ingebruikstelling. In relatie tot de BLACK JACK is de ontwikkeling gaande van een "long range air launched cruise missile" (bereik $\pm$ 2500 km) met mogelijk deployment tegen het midden van de 80er jaren (zie ook pt. 10). Dit ALCM zal mogelijk initiëel door een nieuwe versie van de BEAR worden gelanceerd, in een later stadium door de BLACK JACK.

14. Het testvliegprogramma van de MIG-29 en SU-27 "air superiority" vliegtuigen is in een vergevorderd stadium; operationele ingebruikstelling zal mogelijk in 1984/85 plaatsvinden. Naar verwachting beschikt de FULCRUM niet over een actief computer besturings- en controlesysteem, zoals toegepast in de F-16, F-15 en F-18. De FLANKER is mogelijk wel voorzien van beperkte "active control technology" (ACT) echter niet in dezelfde mate als de F-16. De "combat manoeuvrability" van genoemde vliegtuigen zal naar verwachting beperkter zijn dan die van eerdergenoemde Westerse toestellen.

15. In de MC 161/83 zijn wederom weinig nieuwe gegevens opgenomen betreffende nieuwe heli- en transportvliegtuigprogramma's. De aannamen over verbeteringen van de HIND en de toevoeging van een "two seat gunship" heli bleven in feite ongewijzigd, evenals de mogelijke ingebruikstelling van de HALO (vervanger HOOK) en de COALER, een STOL transport. Hetzelfde geldt t.a.v. de ontwikkeling van opvolgers van de CUB en de COCK, alhoewel de laatste met name wordt genoemd: de AN-400 in prototype-status.

LUCHTVERDEDIGING

16. De in de MC 161/82 reeds gesignaleerde wijzigingen in de LVD-structuur van m.n. de Westelijke gebieden van de USSR zijn in het afgelopen jaar nog verder bevestigd. De algehele verantwoordelijkheid voor de LVD van de USSR berust nu bij een organisatie die bekend staat als "VOYSKA PVO" met haar HKW te Moskou. Deze organisatie komt

in de plaats

in de plaats van de vroegere "PVO STRANY" en staat op gelijk niveau met de Strategische Rakettroepen, de Grondstrijdkrachten, de Marine en de Luchtstrijdkrachten (VVS). Het is waarschijnlijk dat "VOYSKA PVO" tevens sommige taken heeft overgenomen van het LVD-Directoraat van de Grondstrijdkrachten.

17. Naast de reeds in pt. 14 genoemde ontwikkeling van nieuwe jagers, kan de verdere deployment van de FOXHOUND-A met "look-down/shoot-down capability" worden genoemd. Alsmede de voortgezette introductie van de FOXBAT-E, welke laatste alle FOXBATs-A in 1985 kan hebben vervangen. De uitfasering van de FIREBAR duurt nog voort. Vervanging door de FLOGGER zal waarschijnlijk nog wel een jaar in beslag nemen. Het voor de FLAGONS in uitvoering zijnde "retrofit-program" om deze jagers te voorzien van APHID AAMs werd verder voortgezet.

18. In de USSR zijn belangrijke vorderingen gemaakt met de operationele ingebruikstelling van de SA-10 voor "low to high altitude defence" van belangrijke steden en industriegebieden. Deze SA-10 zal mogelijk het SA-1 systeem, waarvan de uitfasering al is begonnen, in de toekomst geheel vervangen.

19. Het is vrijwel zeker, dat de LVD van de Grondstrijdkrachten gebaseerd blijft op een gecombineerde inzet van vliegtuigen, AAA en SAMs. Tegen doelen op geringe hoogte zal in toenemende mate het accent liggen op de SAMs en AAA. De introductie van moderne tactische SAMs, zoals de SA-13 (follow-on SA-9), en de SA-14 (follow-on SA-7) bij de operationele eenheden werd verder voortgezet. De introductie van een interim SA-6 b hybrid systeem (vervanging van één SA-6 TEL in een batterij door één gemodificeerde SA-11 TELAR) is gestart in de USSR en mogelijk de GSFG. Een nieuwe tactisch SAM - de SA-11 (follow-on SA-6) -, een nieuwe meer effectieve ZSU (20-30 mm), alsmede een nieuw mobiel radarsysteem worden op niet al te lange termijn verwacht. Verdere ontwikkelingen m.b.t. de SA-X-12 (follow-on SA-4) zijn niet bekend. Technologisch worden de Sowjets in staat geacht tegen het midden van de 80er jaren de ontwikkeling ter hand te nemen van een grond-lucht laser wapen (5-10 km) tegen vliegtuigen.

20. Het accent van de totale WP LVD blijft liggen op het grote aantal ontplooiende systemen, de standaardisatie van uitrusting en procedures en de effectiviteit van nieuwere systemen. De "early-warning"- en "control"-faciliteiten worden aanmerkelijk verbeterd door de invoering van moderne radars. E.e.a. houdt gelijke tred met verbeterde interceptiemogelijkheden door de invoering van de FLOGGER (m.n. de nieuwe "G"-versie) tezamen met nieuwe lucht/lucht GWs en boordkanonnen.

21. Ofschoon het WP LVD systeem een aanzienlijke ECCM capaciteit heeft, die ook regelmatig in oefeningen wordt beproefd, is het kwetsbaar voor zware ECM, "saturation"-taktieken en "stand-off" wapens. Early warning- en interceptiemogelijkheden zijn voorshands niet effectief tegen snelle laag vliegende doelen met een geringe "radar cross section (cruise missiles)". Initiële invoering van een AWACS, NATOnaam "MAINSTAY", (gebaseerd op het CANDID-airframe) met een "look-down"-capability (met een goede doelopsporing tegen een zgn. "high clutter background") wordt midden 80er jaren verwacht.

ONTWIKKELINGEN

ONTWIKKELINGEN M.B.T. TAKTISCHE GR-GR RAKETSYSTEMEN

22. SS-21, -22, -23. Voor de geleiding van deze systemen bestaan verschillende opties. CEPs van 50 m (tot 15 m) zijn in de periode '85-'90 naar verwachting haalbaar. E.e.a. is van groot belang t.a.v. conventionele inzet, temeer in aanmerking genomen de "improved conventional munition" (ICM) lading van de SS-21 (en mogelijk de SS-23). Impliceert dreiging tegen o.a. NATO vliegvelden, voorts van belang in kader van "suppression of enemy air defences" (SEAD). Naar verwachting zullen als eerste de taktische systemen op WP divisie niveau, zoals de SS-21, worden gemodificeerd.

RUIMTEVAART ASPECTEN

23. GLONASS satellieten. Met de lancering van drie GLONASS satellieten in oktober 1982 zijn de Sowjets begonnen aan het formeren van een "global positioning system" t.b.v. civiele en militaire doeleinden, incl. precisie-navigatie voor schepen en vltgn. (N.B.: naast twee oudere, operationele systemen).

24. Communicatiesatellieten. De experimentele COSMOS 1366, gelanceerd in mei 1982 kan een voorloper zijn van het POTOK geostationaire netwerk, te gebruiken voor data relay tussen grondstations.

25. Verkenningssatellieten. De Sowjets gebruiken fotoverkenningssatellieten met een medium resolutie (tot 1,3m) en een hoge resolutie (tot 0.3 m).

26. Launch Detection Satellieten (LDS). Sinds begin 1982 hebben de Sowjets een 24 u "coverage" van de CONUS ICBM sites. Dit systeem heeft echter nog geen volledige "redundancy" aangezien slechts 8 van de verwachte 9 LDS in orbit zijn.

27. Radar Ocean Reconnaissance Satellieten (RORSAT). In 1982 zijn (weer) enkele nuclear powered RORSATs gelanceerd (COSMOS 1365, 1372, 1402, 1412). Deze satellieten zijn voorzien van een radarsysteem ter detectie van oppervlakte schepen.

28. ELINT satellieten. De meest recente Sowjet ELINT satellieten hebben 10 elektronisch scannende receivers; de DF capaciteit wordt uitvoerig gebruikt (voor grove slagorde informatie). Het wordt onwaarschijnlijk geacht dat met dit systeem gegevens kunnen worden verkregen voor gedetailleerde elektronische "fingerprints" van afzonderlijk emitters.

29. Anti-Satelliet-Satellieten (ASAT). Het Sowjet ASAT systeem moet als operationeel worden aangemerkt; testen worden gecontinueerd.

30. Overige testlanceringen. In juni 1982 werd de COSMOS 1374 gelanceerd, een deltavormig soort ruimtevaartuig. (Twee uur na lancering uit Indische Oceaan geborgen). Waarschijnlijk is hier sprake van een test met een ruimteveer. op verkleinde schaal ter verkrijging van gegevens over terugkeer in de dampkring, t.b.v. de ontwikkeling van een "beperkt) "reusable space plane" (mogelijk operationeel in de periode '83-'85). Voorts zijn bij wijze van proef vanuit de SALYUT-7 twee kleine satellieten, ISKRA 2 en 3 in orbit gebracht.

31. Bemande ruimtevluchten. De Sowjets voeren een intensief bemand

ruimtevaart

ruimtevaart programma uit, met als mogelijk doel het samenstellen en continu bemannen van een groot ruimte-station. Hiertoe zijn in 1982 een nieuw ruimtestation, SALYUT-7 gelanceerd met belangrijke ergonomische wijzigingen en technische verbeteringen, alsmede verbeterde ruimtevaartuigen, SOYUZ T en PROGRESS, t.b.v. het vervoer van bemanningen (tot 3 personen) en andere lading. Het is niet bekend waarvoor dit systeem zal worden gebruikt; militaire doeleinden mogen echter niet worden uitgesloten.

HOOFDSTUK IV - INVOERING EN ACTIVITEITEN VAN FENCER-C/
FENCER-C-MOD BIJ HET SOWJET JABOWREGIMENT
BRAND (GSFG-LSK) VAN 22 JUNI-31 OKT 1982.

HISTORISCH OVERZICHT

1. Algemeen. Tot eind juli 1982 was het Sowjet jabowregiment BRAND ressorterend onder de Sowjet jabowdivisie GROSSENHAIN uitgerust met de SU-7 FITTER-A. Reeds in november 1981 waren er aanwijzingen dat dit regiment zou gaan converteren. E.e.a. viel af te leiden uit een duidelijke terugloop in de vliegactiviteiten hetgeen vermoedelijk zijn oorzaak vond in een tekort aan vliegers. Het is een gebruikelijk patroon bij een conversie dat vliegers voor een omscholing naar de USSR vertrekken.
2. Eind mei 1982 werd de eerste FENCER vanuit de USSR via BRZEG (Polen) aan BRAND geleverd. Door leveranties in juni, augustus en oktober 1982 kwam het totaal op 31 oktober 1982 op 31 FENCERS. (Volgens de laatste informatie zouden er thans 34 gestationeerd zijn).
3. Alhoewel op 2 juni een begin werd gemaakt met het terugvliegen van de FITTERS bleef het jabowregiment tot 9 juli zijn operaties uitvoeren, zij het in beperkte mate. Het terugvliegen van de FITTERS naar de USSR vond dan ook hoofdzakelijk in de maand juli plaats, waarin op 5 verschillende dagen telkens formaties van 6 à 7 vliegtuigen naar de USSR vlogen. Op 22 juli werden de laatste twee van het totale bestand ingeleverd.
4. Op 22 juni werd voor het eerst vanaf BRAND met de FENCER gevlogen. Het betrof hier een standaard navigatievlucht met één FENCER.

ALGEMENE VLIAGERTRAINING

5. Na de eerste "trial" op 22 juni werd vanaf 23 juni een begin gemaakt met de algemene vliegertraining. Hieraan werd deelgenomen door alle bij de 3 squadrons ingedeelde vliegers. Tijdens de algemene vliegertraining werd een aantal algemene trainingsaspecten waargenomen, die niet afwijkend waren van de trainingen beoefend in het Westen, zoals: "instrument-flying"; "single-engine practice"; "touch-and go's"; "radar-approach"; "local flights".

NAVIGATIE TRAINING

6. Voor het uitvoeren van navigatievluchten had het jabowregiment BRAND de beschikking over twee vaste vluchtroutes, die als route 20 en route 50 aangemerkt stonden. *) (Zie bijlage A). Vluchtroute 20 heeft een lengte van + 290 km en twee "turning-points". De hoogte voor deze vluchtroute lag tussen de 6.100 - 6.700 meter. De tijdsduur van de navigatievlucht lag tussen 19-24 minuten en de gemiddelde snelheid bedroeg

800 km/h.

*) NOOT: Gelet op het oefenprogramma mag er van worden uitgegaan dat het jabowrgt BRAND van deze routes gebruik zal blijven maken.

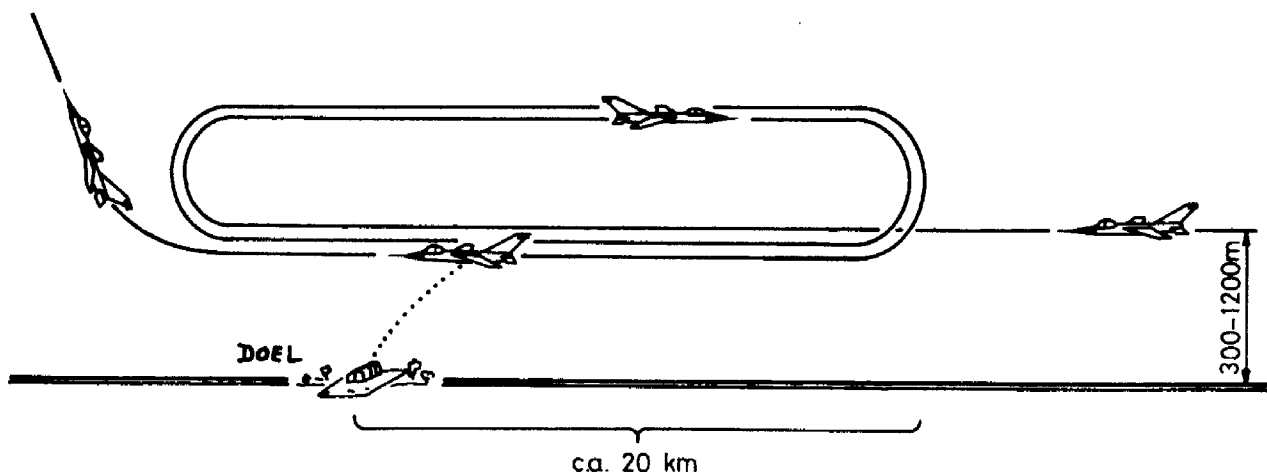
800 km/u. Vluchtroute 50 heeft een lengte van $\pm$ 450 km. Deze werd slechts af en toe gebruikt. De hoogte bedroeg 5.500 meter, de tijdsduur lag tussen 30-35 minuten en de gemiddelde snelheid was $\pm$ 830 km/u.

GEVECHTSTRAINING

7. Tijdens de conversie werd vooral de nadruk gelegd op "ground attack training". Er werd geoefend met bommen en boordkanonnen met en zonder gebruikmaking van de SAU ("Automatic Flight Control System"). Bij alle aanvallen werd gebruik gemaakt van de navigatieradar en de "weapon release" computer. Voor een detail-overzicht van de elektronische apparatuur van de FENCER wordt verwezen naar bijlage B. Het merendeel van deze "ground attack" missies werd uitgevoerd op de GADOW ROSSOW- en de LYNOW-range (zie para 9). De FENCERS vlogen slechts als "single" en vrijwel uitsluitend gedurende de daguren. Slechts éénmaal werd gevlogen tijdens uren van duisternis. Waargenomen snelheden lagen tussen de 450 en 900 km/u.

8. De volgende gesimuleerde aanvalstactieken/technieken werden tijdens de "ground attack training" met bommen en boordkanonnen waargenomen:

- a. Bomaanvallen vanuit horizontale vlucht. Voorkomende hoogten waren: 300, 600 en 1200 meter. Aan de werkelijke aanval gingen meestal één of meerdere "drypasses" vooraf (zie fig. 1). Eénmaal werd een horizontale vlucht waargenomen op de ongewoonlijke hoogte van 5.500 meter. Deze hoogte werd de gehele aanval aangehouden.

Figuur 1. Bomaanvallen vanuit horizontale vlucht.

- b. Bomaanvallen vanuit duikvlucht. Hierbij bedroegen de vlieghoogten: 200-3000 meter. Bij deze aanvallen werden ook de boordkanonnen gebruikt.

c. Bomaanvallen

- c. Bomaanvallen met "over the shoulder"-techniek. Deze aanvallen werden op een hoogte tussen 200-600 meter uitgevoerd. Dit type aanval werd slechts op één dag (door twee vliegers van het 1e Sqn.) waargenomen.

9. In het kader van de gevechtstraining werden de twee volgende "ranges" gebruikt:

- ./' a. LYNOW-"range". Deze "range" werd met een koers van ± 270 graden aangevlogen. De vlieghoogte lag tussen 300-1200 meter, terwijl de terugroute werd gevlogen op een hoogte van 1200 meter (v.w.b. de vliegroutes zie bijlage C).
- ./' b. GADOW ROSSOW-"range". De heen-route bestond uit een vaste vlieg-route met een lengte van ± 375 km (soms verkort tot ± 360 km). (Zie bijlage A). De heen- en terugroute werden op een hoogte gevlogen van respectievelijk 5000-6000 m en 5000-5500 m.

Commentaar: Deze zgn. lange afstandsnavigatievluchten met daarna gesimuleerde "ground attacks" kunnen waarschijnlijk gezien worden als gesimuleerde oorlogsmissies.

./' Als navigatiehulp werd gebruik gemaakt van de RSBN-stations van de vliegvelden BRAND, JUETERBOG en STENDAL. (Zie bijlage C).

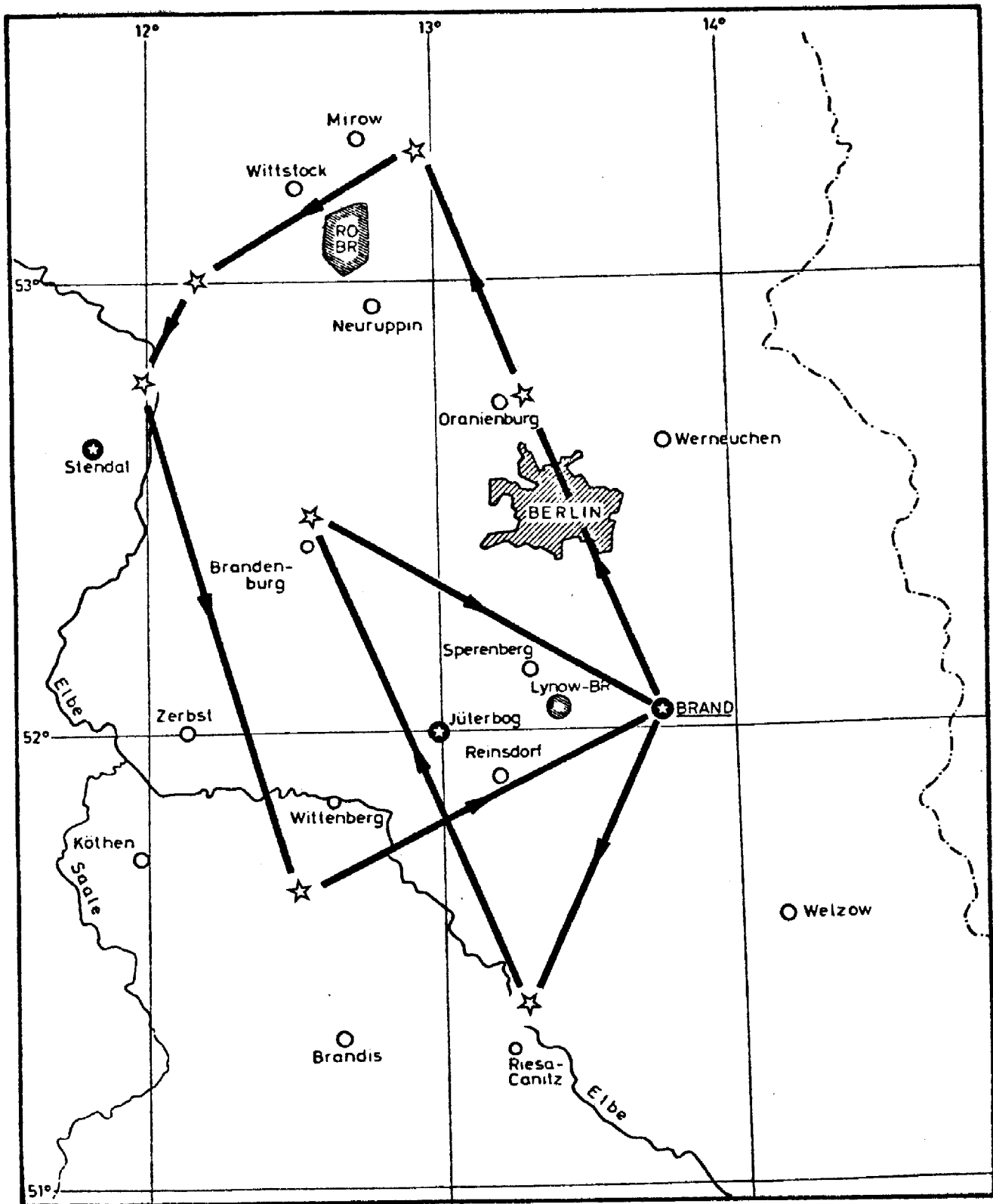
DEELNAME AAN OEFENINGEN

10. Na de algemene vlieger- en gevechtstraining vonden er op 23 september en op 1 oktober twee "Air Attack Exercises" (AIRAEX) plaats. Beide gesimuleerde "ground attack" oefeningen werden eveneens geconcentreerd op de GADOW ROSSOW "range". Tijdens de oefening op 1 oktober werd ECM toegepast (2 HIPs-J/K van de EOv- eenheid ALLSTEDT). Het effect hiervan op de boordsystemen van de FENCER kon echter niet worden vastgesteld.

SAMENVATTING

11. Gelet op bovenstaande waarnemingen - gedaan tijdens een betrekkelijk korte periode direct na het begin van de conversie - moet worden vastgesteld, dat de karakteristieken van (oefen-) aanvalstactieken van het rgt BRAND van de GSFG-LSK ook in de toekomst waarschijnlijk weinig zullen verschillen van die van de FENCER rgt, behorende tot de zgn. VVS-Luchtlegers (m.n. LEGNICA), zoals reeds uitvoerig omschreven in hoofdstuk III van ISAM 1/82.

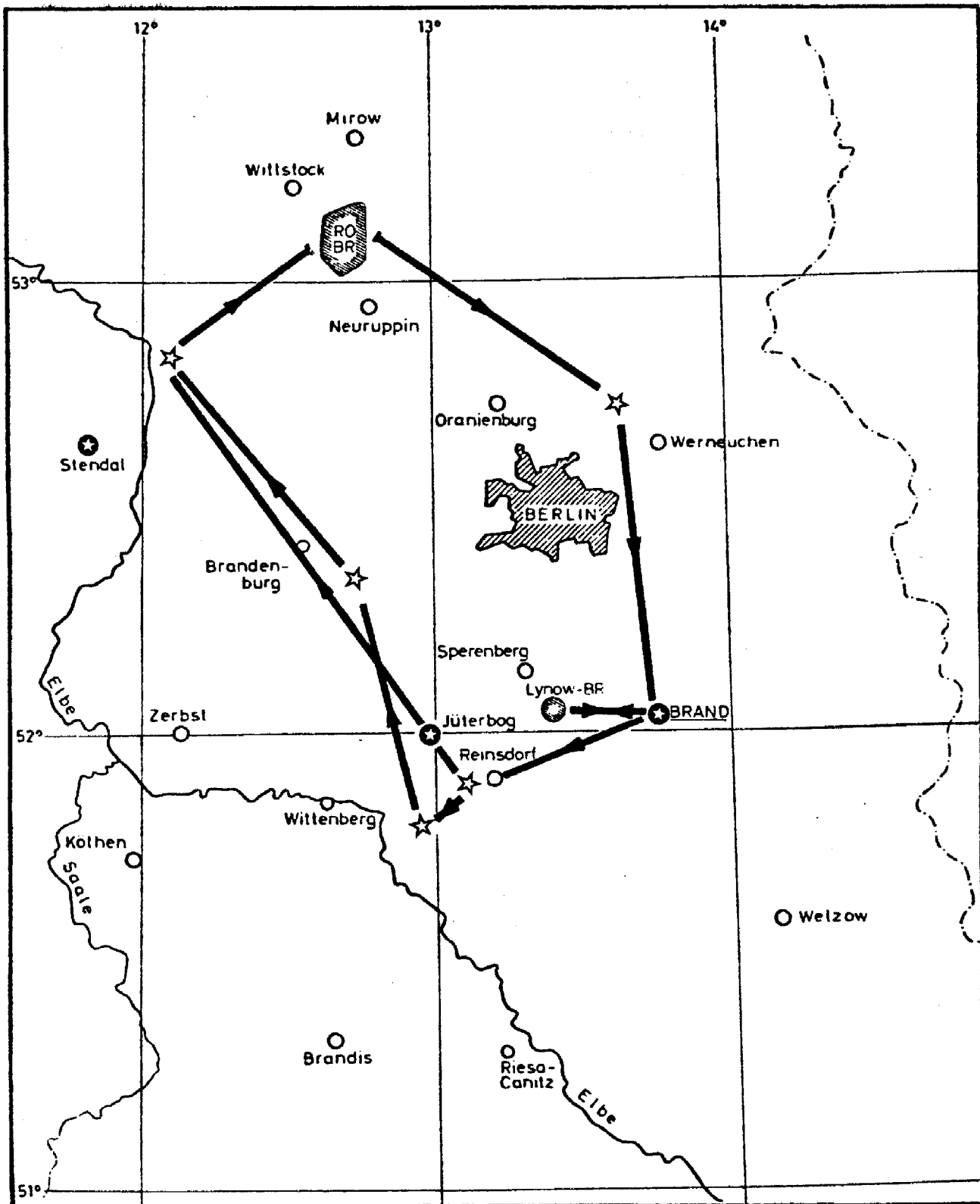
NAVIGATIEROUTES FENCER

- ★ RSNB - STATIONS
- ★ "TURNING - POINTS"

BIJLAGE B, behorende bij
hfdst. IV van ISAM 3/83.

VLUCHTROUTES NAAR GADOW-ROSSOW- EN LYNOW- "RANGE"

- RANGE
- ★ RSNB- STATIONS
- ☆ "TURNING- POINTS"